

Aile Sempozyumu Tebliğler

Medeniyet Vakfı Yayınları - 3

Aile Sempozyumu
Tebliğler

Basım Yeri:
Sistem Ofset
Strazburg Caddesi No : 31/17
Sıhhiye - ANKARA
T. +90 312 229 18 81
F. +90 312 229 63 97

Ankara 2015

Medeniyet Vakfı İletişim:
Akşemsettin Mah. Kınalızade Sokak
No:33 Fatih - İSTANBUL
T. +90 212 521 73 01
F. +90 212 521 73 07
www.medeniyet.org •
info@medeniyetvakfi.org

Ailenin Korunmasında Dinî Değerlerin Etkisi

M. Beşir ERYARSOY

M. Beşir ERYARSOY

1950 yılında Mardin’de doğdu. Sırasıyla Mardin Ebulula İlkokulu’nu, Mardin İmam Hatip Okulu’nu bitirdikten sonra, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü’nden 1975 yılında mezun oldu.

1975- 1978 yılları arasında Gümüşhane Öğretmen Lisesi ve Eğitim Enstitüsünde, 1978- 1981 yılları arasında İstanbul Rami Ortaokulunda Din Bilgisi Öğretmenliği yaptı.

1982- 1984 yılları arasında Libya’da muhtelif Türk Şirketlerinde Arapça-Türkçe tercümanlığı yapan M. Beşir ERYARSOY bu tarihten 1996’ya kadar serbest olarak ilmi çalışmalarına devam etti ve yoğun olarak tercüme ile iştigal etti.

1996- 2000 yılları arasında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde Arap Dili ve Belagati dalında öğretim görevlisi olarak görev yaptı.

2000-2001 ders yılında Hollanda Rotterdam İslâm Üniversitesinde, 2001-2002 ders yılında ise kuruluşuna katkıda bulunduğu Avrupa İslâm Üniversitesinde Öğretim Görevlisi olarak Arapça ve Akaid dersleri verdi.

2010 yılında Milli Eğitimden emekli oldu.

Düşünce, Tevhid, Mektep ve Değişim Dergilerinde, Medeniyet Derneği internet sitesinde araştırma-incelemeleri yayımlandı. Halen Medeniyet Derneği yayın organı “Medeniyet Bülteni”nde ve Medeniyet Vakfı resmi internet sitesinde yazılarını yayımlamaktadır.

Ayrıca Şamil İslâm Ansiklopedisi ile Sosyal Bilgiler Ansiklopedisi’nin muhtelif maddelerinin telifini yaptı.

Prof. Dr. Ahmed AĞIRAKÇA ile birlikte Kur’an-ı Kerim meali hazırladı.

Çeşitli telif eserleri bulunan M. Beşir ERYARSOY tercüme ettiği on binlerce sayfa eser ile Arapça tercüme alanında sayılı ilim adamları arasında yer almaktadır.

Halen Medeniyet Vakfı başkanlığını yapmasının yanı sıra, telif ve tercüme işlerini de sürdürmeye çalışmakta, halka ve çeşitli öğrenim kademelerindeki ilim meraklılarına çeşitli dersler vermeyi de sürdürmektedir.

Telifleri arasında:

İslâm’da Devlet Yapısı, İman ve Tavır, İslâmî Hareket ve Problemleri, Küreselleşmeye Karşı Duruşumuz, İmam Kurtubi, Hayatı ve Eserleri, Tefsiri ve Tesiri (Kurtubi Tefsiri el-Câmi’ li Ahkâmi’l-Kurân tercümesinin başında), Kuran-ı Kerim Meali (müşterek) adlı eserleri sayabiliriz.

Said Havvâ’nın el-Esas fi’l-Tefsir (Hâkka Suresine kadar)’i, Kurtubî’nin el-Câmi’ li Ahkâmi’l-Kurân adlı tefsiri, Mukatil b. Süleyman’ın Tefsiri, Sa’dî Tefsiri, Hâkim’in el-Müstedrek adlı hadis kitabı, Nevevî’nin el-Minhâc adlı Müslim Şerhi, İmam Tahavîden Hadislerle İslâm Fıkhı gibi birçok kaynak eserin yanı sıra; Hasan el-Bennâdan, Seyyid Kutub’dan, Muhammed Kutub’dan, Mevdudî’den, Hudaybîden ve daha başka birçok çağdaş İslâm ilim ve fikir adamından da çok sayıda eseri Türkçe’ye kazandırmıştır.

Ailenin Korunmasında Dinî Değerlerin Etkisi

M.Beşir ERYARSOY

Semavî dinlerin gerçekleştirmeyi ittifakla hedef aldıkları maksatlardan birisi de bilindiği üzere “neslin korunması”dır. Bu maksadın gerçekleştirilebilmesi için “aile kurumu”na ihtiyaç vardır. Çünkü neslin sağlıklı bir şekilde devamı ancak sağlam ve gerekli koruma tedbirleriyle himaye altına alınmış “aile kurumu”nun varlığı ile mümkün olabilir.

Aile kurumunun büsbütün bulunmadığı toplumlar şöyle dursun, ailenin maddî ve manevî bütün esas ve gerekleriyle birlikte eksiksiz ve sağlıklı bulunmadığı toplumlarda bile bu eksik ve hastalıklı hâlin, topluma çok pahalıya mal olacağı, bu alanda yapılmış birçok araştırma, istatistik ve çalışmanın verilerinden açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Durum böyle olduğundan yani sağlıklı bir toplumun inşa edilmesi, mevcut toplumsal ve ahlâkî birçok rahatsızlığın önlenmesi ve sonunun getirilmesi, ancak sağlam temellere dayalı, gerekli tedbirlerle koruma altına alınmış sağlam bir aile kurumunun ortaya çıkarılması ile mümkün olabilir.

Bilindiği üzere “aile” beşeriyet tarihinin ilk ve en eski kurumudur. Bu fitrî hakikati Kuran-ı Kerim şu şekilde beyan etmektedir:

“Ey insanlar, sizi tek bir candan yaratan ve ondan da zevcesini var eden, her ikisinden de birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah’tan ve akrabalık (bağın)ı kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir.” (Nisa, 1)

Ayet, insanların bir erkek ile bir kadından yaratılış gerçeğini dile getirmenin yanında, ailenin korunması ve hukukunun gereklerinin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla da birtakım direktifler ihtiva etmektedir.

“Rabbinizden korkun.” buyruğu, genel olarak bütün hâl ve hareketlerimizde göz önünde bulundurmamız gereken “takva”lı olmak ilkesini vurgulamaktadır. Görüldüğü gibi bu buyruk, yaratılışımızın esasını ve devamını teşkil eden “bir erkek ve bir kadından çoğalmak” bağlamında yer almaktadır. Bundan ötürü, özellikle eşlerin ve aile içi ilişkilerin bu esasa bağlı olarak seyretmesi ve karı-koca, anne-baba ve evlat ilişkilerinin tümünün içinde şekillenmesi gereken halkanın “takva” olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Allah’a karşı takvalı olmak emri bir kez daha vurgulandıktan sonra, aile kurumunun gerektiği gibi korunması için; varlığı, devamı ve korunması zorunlu bir sosyal halkadan daha söz edilmektedir. O da “akrabalık bağını kesmemek”tir.

Bu emir verilirken de Müslüman’ın hatta hiçbir insanın müstağni olması mümkün olmayan bir hususa dikkatlerimiz çekilmektedir:

“Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah’tan korkmamız” emredilmektedir.

Kim Allah’tan ve insanlardan bir şeyler dilemek ihtiyacını duymaz ki?

O hâlde, dileklerimizden yerine gelebilmesi ile akrabalık bağının gereklerini yerine getirmek arasında hem vakıanın hem de bu buyruğun bir gereği olarak inkâr edilemez bir bağ bulunmaktadır.

O hâlde ayet, ailenin korunması için biri müminin doğrudan Allah ile ilişkisinden kaynaklanan, diğeri de toplum ya da beşeriyet ile ilişkisinden kaynaklanan iki temel değerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ilişkilerin vakıasının temeli ise ilâhî hükümlere en üstün ve güzel derece riayet etmenin göstergesi olan “Allah’tan korkmak/takva esasıdır.”

Esasen bu kitap ya da bu din, “takva sahipleri”ne “hidayet vermek/doğru yolu göstermek” için gelmemiş midir?

Bu genel çerçeveyi belirledikten sonra aile kurumunu, "onu koruma amacına yönelik dinî değerler" esasî çerçevesinde daha yakından tanımaya çalışalım:

Aile Allah'ın Ayetlerindedir

"Sizi topraktan yaratmış olması, sonra da beşer olup dağılmanız da onun ayetlerindedir. Sizin için nefislerinizden kendileri ile sükûn bulacağınız ve aranızda muhabbet ve merhamet kıldığı eşler yaratmış olması da onun ayetlerindedir. Muhakkak bunlarda düşünen bir topluluk için ayetler vardır." (Rum, 20-21)

Topraktan yaratılmış olmaktan sonra söz konusu edilen evre "beşer olup dağılmamız"dır. Ama bu ikisi arasındaki halka da "bizim için nefislerimizden kendileri ile sükûn bulacağımız ve aramızda muhabbet ve merhamet kıldığı eşler yaratmış olması" halkasıdır. Bu halka olmadan topraktan yaratılma evresi ile beşeriyetin yeryüzünün dört bir yanına dağılma evresinin gerçekleşmesi imkânsızdır.

Peki, bu önemli ve hayatî halkanın temeli ve varlığını idame ettirecek asıl unsur nedir? Bu unsur eşler arasındaki "muhabbet ve merhamet"tir. Müfessirler, beşerî vakıayı da göz önünde bulundurarak "muhabbet"in gençlik dönemlerinde, "merhamet"in de belli bir yaştan sonra daha galip geldiğine dikkatlerimizi çekerek ayetteki sıralamanın edebî inceliğine de atıfta bulunmaktadırlar.

Aileyi Ayakta Tutan ya da Koruyan Dinî Bazı Temel Değerler

"Nisâ Sûresi 1" başta olmak üzere, aile kurumu ile ilgili Kuranî ve Nebevî buyrukları, İslâm fikhını ve ahlâkını göz önünde bulundurarak aileyi korumaya yönelik temel dinî değerleri özetle şöyle gruplandırabiliriz:

İslâm Akidesi

İslâm akidesi; Müslüman ferdin, Müslüman toplumun, İslâmî bir yönetimin, siyaset ve ahlâkın oluşmasında ne kadar vazgeçilemez ve fonksiyonel ise İslâm ailesinin kurulmasında, kurulma öncesinde, devam ve bekasında da en az o kadar önemli ve fonksiyoneldir. Çünkü İslâm dininde doğru ve sağlam akide olmadan hiçbir kanaat ve davranış İslâmî bir kimlik kazanamaz.

Akide birliğinin; insanları bir arada tutmak, onları belli birtakım hedeflere yönlendirmek ve bu hedefleri gerçekleştirmek için birlikte ve fedakârca çalışmalar sağlamak hususunda ne denli zorunlu olduğu herkesin malumudur.

O hâlde, ailede amaç ve hedef birliğinin sağlanması ve bu doğrultuda fedakârlıkların yapılabilmesi için, ailenin temiz ve doğru bir İslâm akidesini sahiplenmesi

zorunluluktur. Bunun yanı sıra, aileyi oluşturan her bir ferdin bütün kalbi, ruhu ve imkânlarıyla bu akideyi fedakârca sahiplenmesi ve kararında sebat etmesi gerekir. Ailenin sağlam ve doğru bir kimliğe/akideye sahip olması, toplumun bekası için bir zorunluluktur.

Ahlâk

Ahlâk, hayatın tamamında karşılaştığımız her türlü ilişkinin ruhunu, özünü teşkil eder. Bundan dolayı yüce Kuran, Peygamber Efendimiz (sav)'in bütün özellikleri arasında onun üstün ve büyük ahlâkını "Şüphe yok ki sen çok büyük bir ahlâka sahipsin." (Kalem, 4) buyruğu ile öne çıkarmaktadır.

Peygamber Efendimiz (sav) de "kıyamet gününde mizanda en ağır basacak amelin güzel ahlâk" olduğunu ifade buyurmuşlardır.¹

Hadis, güzel ahlâkın önemini vurgulamakla beraber, aynı zamanda bütün amellerin ahlâkî bir mahiyet ve bir değer taşıması gerektiğini de vurgulamaktadır.

O hâlde ahlâk, aile kurumunda yer alan bütün fertlerin ortak değeri ve yükümlülüğüdür.

Allah Sevgisi ve Rasûl'e İtaat

İslâm akidesinin ameli en önemli iki göstergesi, Allah'ı sevmek ve Allah'ın elçisinin kutlu izinden şaşmamaktır.

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah Ğafûr'dur, Rahîm'dir." (Âl-i İmrân, 31)

Ayet, bir taraftan Allah'a imanın gereği olan Allah'ı sevmek iddiasının hangi yolla ispat edilebileceğini göstermekte, diğer taraftan da bu ispat neticesinde neyin elde edilebileceğini ortaya koymaktadır. İddianın ispat edilmesi de ispat neticesinde elde edilecek tarifsiz, muazzam güzelliğin elde edilmesi de aynı noktada birleşmektedir: Allah Rasûlü'ne tabi olmak.

Buradan hareketle konumuz ile ilgili olarak şu sonuca rahatlıkla ulaşabilmekteyiz: Her türlü tehlikeden kurtulmanın yolu ve tek sığınağı olan ailenin; sağlamlığı, korunması, güçlenmesi ve sürekliliği ile Allah'ı sevmenin, Allah Rasûlü'ne uymanın ve Allah tarafından sevilmenin mertebesi aynı düzeydedir.

1 Ahmed b. Hanbel, Müsned, Müessesetü'r-Risale 1421/2001, h.no:24496, 27555.

Karşılıklı Sevgi, Saygı ve Merhamet

Eşler, çocuklar ve diğer akrabalar arasında gerekli saygı, sevgi ve merhamet esasen İslâm toplumu arasında vazgeçilmez bir ilkenin bir alt başlığıdır. Ancak bunun aile fertleri açısından gereği ve önemi, aile kurumunun öneminden dolayı daha büyük bir zorunluluktur.

“Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı göstermeyen bizden değildir.”²

Bedevî bir kabile Rasûlullah Efendimiz (sav)’in huzuruna gelmiş ve ona:

- Sizler çocuklarınızı öpüyor musunuz, diye sormuş. Allah Rasûlü:

- Elbette, diye cevap verince, Bedevîler:

- Fakat bizler Allah’a andolsun ki (onları) öpmüyoruz, dediler. Bunun üzerine yüce Rasûl:

- Eğer Allah kalbinizden rahmeti/merhameti söküp almışsa ben ne yapabili-
rim ki buyurdu.³

Hayırlarda Yarışmak ve Etken Olmak

İslâm toplumu da İslâm ailesi de iyiliğin yaşayıp yaşatıldığı ve her yolla çoğaltılmaya çalışıldığı, buna karşılık her türlü kötülük ve olumsuzluğun mümkün mertebe ortadan kaldırılmaya çalışıldığı, kemiyeti ve niteliği itibarıyla hayrın hep daha üstün olduğu bir toplumdur.

Bunu sağlamak için öngörülen bir kurum ile birlikte “iyiliğin emredilip kötülüklerin engellenmesi” ilkesinden ayrı olarak, ister aile içerisinde ister aile dışında toplum ile muhatap olunması hâlinde iyi amellerin çoğaltılması için çalışıp çabalamak, Müslümanlara ucu açık bırakılmış bir hedef olarak gösterilmiştir:

“Rabbinizden bir mağfirete ve takva sahipleri için hazırlanmış, eni göklerle yer (kadar) olan cennete koşun.” (Âl-i İmrân, 133)

“Rabbinizden bir mağfiret ve Allah’a ve rasullerine iman edenler için hazırlanmış, eni yerle göğün eni gibi olan bir cennet için birbirinizle yarışın. Bu Allah’ın lütfudur, onu dilediğine verir. Allah büyük bir lütuf sahibidir.” (Hadid, 21)

2 Tirmizî, 1919; ayrıca bk. Tirmizî, 1920, 1921; Ebu Dâvûd, 4943.

3 Müslim, Beyrut tarihsiz 1808; İbn Mâce, 3665; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 24408.

Nu'mân b. Beşir anlatıyor: Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Allah'ın sınırları içerisinde duran ile onları aşan kimsenin misali, bir gemide yolculuk yaparken kalacakları yeri paylaşan bir gurubun durumu gibidir. Paylaşma sonucu bir kısım yolcunun payına geminin alt tarafları düşer, diğerlerinin payına da üst tarafları düşer. Alt taraftakiler, su almak istediklerinde üstlerinde kalanların buldukları yerden geçmek zorunda kalıyorlardı. Bu sebeple kendi aralarında, payımıza düşen kısımda bir delik açsak da üstümüzde kalanları rahatsız etmesek nasıl olur, diye kararlaştırdılar. Eğer diğerleri bunların istediklerini yapmalarına izin verilerse hep birlikte helâk olurlar. Eğer onlara engel olurlarsa onlar da ötekiler de hep birlikte kurtulurlar."⁴

Ayetler ve hadis-i şerif, konumuzla ilgili olarak özetle şu gerçekleri ortaya koymaktadır: İslâm toplumun ve dolayısıyla Müslüman ailenin gelişimi ve devamı, her türlü hayır alanında, her düzeyde ve her yaşta, ciddi ve sürekli bir yarış şeklinde olmalıdır.⁵ Bu yarışın sınırı yoktur. Çünkü hedef, yarış neticesinde cennete kavuşmak ve ilâhî mağfirete nail olmaktır. Hayırlarda yarışmanın önemi bu iken münkerin yani kötülüğün de herhangi bir şekilde hayat bulmaması, en azından yaygınlık kazanmaması oldukça büyük bir zorunluluktur.⁶

Burada, toplumun temeli ve hayatî kurumu olan ailenin günümüzde içinde bulunduğu kötü hâlden kurtulması için en önemli gördüğümüz dinî değerlerin bazısına özlü bir surette de olsa işaret etmeye çalıştık.

Bununla birlikte bizler şunu da hatırlatmadan edemeyiz: Fert, aile, toplum, devlet ve kurumların tamamı aynı zincirin birbirini tamamlayan halkalarıdır. Bütün bu halkaların aynı oranda maddî ve manevî bakımdan sağlam ve güçlü olması İslâm'ın göz ardı etmediği bir hedeftir. Çünkü bunlar birbirini etkileyen halkalardır. Bir zincirin gücünün ancak en zayıf halkası kadar olduğu bilinen bir gerçektir. Bu sebeple bizler, çaba ve gayretlerimizi zincirin her halkasını istenilen seviyede güçlendirmek için harcamak ve mücadele etmek zorundayız.

Mümin fert, mümin bir aile için; mümin bir aile, mümin bir toplum için; mümin bir toplum da mümin bir devlet için İslâm nokta-i nazarından zorunludur

4 Buhâri, 2493.

5 Batı kültüründe yarışa büyük bir yer verilmektedir. Bu bakımdan Batı eğitim sisteminde her türlü yarışma önemsenmekte ve ona yer verilmektedir. Bu husus gerek eğitim programlarında gerek medyalarında kolaylıkla gözlemlenebilmektedir. Ama onlardaki bu yarışın dinamiği tamamıyla pragmatisttir ve üretim-tüketim döngüsünü sömürgeci kapitalist taraf lehine hızlandırmaktadır.

6 "İsrailoğullarından kâfir olanlar Dâvûd'un ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle lanetlenmişlerdir. Bu, onların isyan etmeleri ve haddi aşmalarından dolayı idi. Onlar işledikleri herhangi bir kötülükten birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Onların yapmakta oldukları gerçekten ne kötü bir şeydi!" (Mâide, 78-79)

ve bunların biri olmadan İslâm'ın vakiadaki binası hiçbir zaman tamamlanmış olmaz.

Kâmil olan Allah'ın dininin hayatın her alanında kemâl derecesinde hayata geçirilmesi, hayatımızı ve mesaimizi ancak bu uğurda harcamamıza ve vakfetmemize bağlıdır.

Bu kutlu yolun yolcularına selâm olsun!